

פרשת כי תבוא

ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך (כו) (ב,

'מראשית' ולא כל ראשית, שאין כל הפירות חייבין בבכורים אלא ז' המינין בלבד, נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ חיטה ושעורה וגו', מה להלן מז' המינין שנשתבחה בהן ארץ ישראל אף כאן שבח ארץ ישראל שהן ז' המינין. (רש"י).

ולכאורה הלוא עיקר הילפותא היא דבעי ז' מינין, וא"כ למה הוצרך רש"י להאריך ולציין בדרשה גם את העובדא שנשתבחה בהם ארץ ישראל, והיה לו לציין רק מה להלן מז' המינין אף כאן מז' המינין.

והנראה בזה, דהנה בירושלמי (ביכורין פ"א ה"ג) מובא דרשה זו דילפי גז"ש ארץ ארץ כדי למעט פירות שאינן משבעת המינים, ואח"כ איתא שם 'פשיטא דהא מילתא, הפריש ביכורים חוץ משבעת המינין לא קדשו, במה פליגי, בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים וכו'', ומובא בזה מחלוקת דיש אומרים קדשו וי"א לא קדשו.

ולכאורה מדוע היה הירושלמי צריך להקדים ולציין דפשיטא דביכורים חוץ משבעת המינין לא קדשו, והלא כבר אמר זאת לעיל דילפי' בזה גז"ש והיה לו להביא את המחלוקת בלבד.

מכח זה נראה לומר, דביכורים נאמר דכל הפירות שייכין בעצם בביכורים ולא הוי כבשר ודגים שמופקעים כלל מביכורים, אלא דנאמר דין נוסף דבעינן שיבא ביכורים מהפירות המשובחין ופירות משובחין נחשבין ז' המינין בלבד, לפיכך הקדים הירושלמי וציין דאף פירות שאינן מז' המינין שייכים בעיקרן לביכורים אלא דמ"מ נתמעטו מאחר שאינן מהשבח, ונחלקו בפירות כאלו דתמרים שבהרים ופירות שבעמקים דהוי שפיר משבח ז' המינין אלא דפירות גרעיני נינהו מחמת מקם גידולם.

מעתה יובן שפיר מדוע האריך רש"י בגז"ש וציין גם ז' המינין וגם שנשתבחה בהן ארץ ישראל, כיון דהוו שני מיעוטים מיעוט אחד שממעט מה דלא הוי פרי, אלא דעדיין מה שהוי פרי בכלל ביכורים הוא וזקוקים אנו למיעוט נוסף כדי למעט מה שאינו מז' המינין שנשתבחה בהן א"י, ולכך בא הגז"ש כדי למעט את הפירות הללו. ולפיכך ציין רש"י בדרשה גם את עובדת הפירות מז' המינין שנשתבחה בהן א"י.

מקור: זבחי צדק